עין משפט נר מצוה

נה א מיי' פ"א מהל' חגיגה הלכה [ו] ז:
נו ב מיי' שם הלכה ו:
נז ג מיי' פ"א מהלכות י"ט הלכה יג סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תקיב סעיף א' וסעיף ג:
נח ד מיי' פ"א מהלכות חגיגה הלכה ח:
נט ה מיי' פ"א מהל' תמידין ומוספין הלכה ח:
ס ו מיי' פ"ב מהל' שגגות הלכה יד ועיי"ש בכ"מ:
סא ז מיי' פט"ו מהל' פסולי המוקדשין הלכה יט:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' אמר ר"ה וכו' לא תימא מדאורייתא מחזא חזו. נ"ב עיין מהרש"א ומ"ש עליו בשער המלך פ"א מהל' חגיגה הלכה ח דף סד ע"א בד"ה ודע:

◆

רבינו חננאל

תניא אמרו ב"ה לב"ש. ומה בעת שאסור להדיוט בשבת מותר לגבוה, שנאמר וביום השבת שני כבשים וגו', בעת שמותר להדיוט ביו"ט, שנאמר אך אשר יאכל לכל נפש וגו', אינו דין שמותר לגבוה כו'. אמר רבינא לדברי האומר נדרים ונדבות אין קרבין ביו"ט לא תימא דמדאורייתא חזו לאיקרובי ביו"ט ורבנן הוא דגזרו בהו גזירה שמא ישהה אותן. כלומר יאמר בשאר ימות השנה אני טרוד במלאכה. איני יכול לעלות ולהקריב קרבן, הנה כשאעלה לחוג ביו"ט אקריב נדרי, לפיכך גזרו שלא יקרבו נדרים ונדבות ביו"ט, אלא אפילו מדאורייתא, נמי לא חזו, דהא שתי הלחם חובת היום הן וליכא למגזר שמא ישהה, ואין עשייתן דוחה לא שבת ולא יו"ט. ומיבעיא לן לדברי האומר אין קרבין ביו"ט, עבר ושחט נדרים ונדבות ביום טוב מאי, רבה אמר זורק את הדם להתיר בשר לאכילה, ואם נטמא הבשר או שאבד אינו זורק. רבה בר רב הונא אמר זורק הדם להקטיר אימורין לערב ואע"פ שנטמא הבשר זורק. ואותבינן עליה מהא כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן שהן שלמי צבור, כדכתיב ושני כבשים לזבח שלמים, או שחטן לשמן קודם עצרת, או לאחר עצרת, הדם יזרק והבשר יאכל, ואם היתה שבת לא יזרוק, ואם זרק

והביא כל צאן קדר בעזרה. ותימה הא [פ]אין מכניסין חולין בעזרה ויש לומר דלאו דוקא בעזרה אלא בהר הבית: [צ]**שבירתך** פתוחה. פ"ה לשון כירה ממש ונראה דר"ל כמו ויכרה להם כירה גדולה (מלכים ב ו):

נדרים ונדבות יוכיחו. פ"ה שמותר להדיוט במקום שמותרים להדיוט לעשות כל צרכו כגון ביום טוב אסורין ליקרב לגבוה אפילו שלמים וכל שכן עולות במאי קא מפלגי (א) מר סבר נדרים ונדבות אין קרבין פרש"י ת"ק דאמר נדרים ונדבות יוכיחו ומר סבר אבא שאול נדרים ונדבות קרבין בי"ט מדלא קאמר נדרים ונדבות יוכיחו והר"ר שמואל היה מפרש פירוש אחר נדרים ונדבות יוכיחו במקום שיש חלק להדיוט כגון שלמים ואסורי' לגבוה כגון עולות במאי קמפלגי ת"ק סבר נדרים ונדבות קרבין ביום טוב מדקאמר במקום שמותר להדיוט כגון שלמים דהוו נדרים ונדבות אלמא דס"ל לת"ק דנדרים ונדבות קרבין ביו"ט ואסורין לגבוה כגון עולה אבל אבא שאול [ק]דאמר ומה במקום שכירתך סתומה כו' משמע אפילו דשלמים אלמא דס"ל דנדרים ונדבות אין קרבין בי"ט וקשה להאי פי' דבפ' אלו עוברין (פסחים דף מו. ושם) אמר בהדיא וסבר לה כאבא שאול דאמר לכם ולא לנכרים משמע אבל נדרים ונדבות קרבין בי"ט מדלא מוקי ליה לומר לכם ולא לגבוה אלמא דסבירא ליה לאבא שאול דנדרים ונדבות קרבין בי"ט לכ"ע כפי' ראשון: **לכם** ולא לנכרים. ב"ה נמי דרשי לכם ולא לגבוה למעוטי נדרים ונדבות כדפי' בפ"ק (דף יב. בד"ה השוחט) אלא נקט כותים וכלבים דפסיקא ליה: **מאי** בינייהו בגון שנטמא. וא"ת נימא דאיכא בינייהו כגון שנטמאו אימורים או שנאבדו דלרבא זריק הואיל ואיכא בשר ולרבה בר רב הונא לא זריק כיון שנטמאו האימורין ותי' הר"ר שמשון מקוצ"י דרבה בר רב הונא מודה להא דרבא דזורק את הדם על מנת להתיר (ב) באכילה דהוי צורך אוכל נפש ושמחת יום טוב אבל הוא מוסיף עליה דקאמר אפילו נטמא בשר זורק את הדם ע"מ להקטיר אימורין לערב אבל קשה היאך יהא הבשר מותר באכילה הא אמר [ר]התם אימורין כל כמה דלא מקטרי בשר לא מתאכיל דהא דהקטרת אימורין לא מעכבא ה"מ היכא דליתנהו שנטמאו או נאבדו אבל היכא דאיתנהו מעכבי ויש מתרצים דהכא איירי שנטמאו או נאבדו ולא נהירא דאם כן לימא דאיכא בינייהו דהכל קיים דלרבא לא זרק ולרבה זריק ועוד דבסמוך משמע אע"ג דאיתנהו דקאמר כבשי עצרת וכו' הדם יזרק והבשר יאכל ואם היתה שבת לא יזרוק ואם זרק הורצה ע"מ להקטיר וכו' אלמא דמיירי דאיתנהו ואעפ"כ בי"ט הדם יזרק והבשר יאכל וי"ל דהכא הואיל ואין יכול להקטיר האימורין מבעוד יום הוי כאילו נאבדו או נטמאו:

אבל

והביא כל צאן קדר שבירושלים והעמידן בעזרה ואמר כל מי שרוצה לסמוך יבא ויסמוך ואותו היום גברה ידן של בית הלל וקבעו הלכה כמותן ולא היה שם אדם שערער בדבר כלום: שוב מעשה בתלמיד אחד מתלמידי ב"ה שהביא עולתו לעזרה לסמוך עליה מצאו תלמיד אחד מתלמידי ב"ש אמר לו [א]מה זו סמיכה אמר לו מה זו שתיקה שתקו בנזיפה והלך לו אמר אביי הלכך האי צורבא מרבנן דאמר ליה חבריה מלתא לא להדר ליה מלתא טפי ממאי דאמר ליה חבריה דאיהו אמר ליה מה זו סמיכה וקא מהדר ליה מה זו שתיקה: תניא [ב]אמרו להם בית הלל לבית שמאי ומה במקום שאסור להדיוט מותר לגבוה מקום שמותר להדיוט אינו דין שמותר לגבוה אמרו להם בית שמאי נדרים ונדבות יוכיחו שמותר להדיוט ואסור לגבוה אמרו להם בית הלל מה לנדרים ונדבות שאין קבוע להם זמן תאמר בעולת ראייה שקבוע לה זמן אמרו להם בית שמאי אף זו אין קבוע לה זמן דתנן [ג]מי שלא חג ביום טוב ראשון של חג חוגג והולך כל הרגל כולו ויום טוב האחרון של חג אמרו להם בית הלל אף זו קבוע לה זמן דתנן [ד]עבר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו אמרו להם בית שמאי והלא כבר נאמר [ה]לכם ולא לגבוה אמרו להם בית הלל והלא כבר נאמר לה' [ו]כל דלה' אם כן מה תלמוד לומר לכם [ז]לכם ולא לכותים לכם ולא לכלבים: [ח]אבא שאול אומרה בלשון אחרת ומה במקום שכירתך סתומה כירת רבך פתוחה במקום שכירתך פתוחה אינו דין שכירת רבך פתוחה וכן בדין [ט]שלא יהא שולחנך מלא ושולחן רבך ריקן במאי קא מפלגי מר סבר נדרים ונדבות קרבין ביום טוב ומר סבר [י]אין קרבין ביום טוב אמר רב הונא [כ]לדברי האומר נדרים ונדבות אין קרבין ביום טוב א] לא תימא מדאורייתא מחזא חזו ורבנן הוא דגזרי בהו גזירה שמא ישהה אלא אפילו מדאורייתא נמי לא חזו [ל]דהא שתי הלחם דחובת היום נינהו וליכא למגזר שמא ישהה [מ]ואינו דוחה לא את השבת ולא את יו"ט: איבעיא להו לדברי האומר נדרים ונדבות אין קרבין בי"ט עבר [נ]ושחט מאי רבא אמר זורק את הדם על מנת להתיר בשר באכילה רבה בר רב הונא אמר זורק את הדם על מנת להקטיר אימורין לערב מאי בינייהו איכא בינייהו נטמא בשר או שאבד לרבא לא זריק לרבה בר רב הונא זריק מיתיבי [ס]כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן או ששחטן בין לפני זמנן בין לאחר זמנן הדם יזרק והבשר יאכל ואם היתה שבת לא יזרוק ואם זרק

הורצה

צאן קדר. מעולים היו: **טוב מעשה כו'.** לאחר המעשה הזה היה מעשה בתלמיד אחד כו': **מה זו סמיכה.** שאתה רוצה לסמוך ולעבור על דברי ב"ש והלא אנו חלוקין עליכם: **אמר לו מה זו שתיקה.** שהיה לך לשתוק ואינך שותק: **שתקו בנזיפה.** בגערה: **מקום שאסור להדיוט.** שבת שאסור לעשות להדיוט כלום מותר לגבוה תמידין ומוספין: **מקום שמותר להדיוט.** י"ט דכתיב (שמות יב) הוא לבדו יעשה לכם כל צד צרכי אכילה: **אינו דין שמותר לגבוה.** כל צרכי אכילת מזבח ואפילו עולת ראייה: **נדרים ונדבות יוכיחו.** שי"ט מקום המותר להדיוט הוא ואתם מודים לנו שאסורים להקריב והן צרכי גבוה: **אף זו קבוע לה זמן כו'.** ויש לחוש שמא יפשע או יאנס בשאר ימי המועד ולא יביא: **והלא כבר נאמר לה'.** וחגותם אותו חג לה': **אומרה בלשון אחרת.** להאי קל וחומר דבית הלל דלעיל: **כירה.** יש לה בית קבול לקבל שתי קדרות ושייך למימר בה סתומה ופתוחה: **במאי קמפלגי.** אבא שאול ותנא קמא אבא שאול דלא אמר אמרו להם בית שמאי נדרים ונדבות יוכיחו סבירא ליה נדרים ונדבות קרבין לבית הלל: **לא תימא מדאורייתא מחזא חזו.** דלה' משמע כל דלה' אפילו נדרים ונדבות: **שמא ישהה.** עד המועד שיהא לו בשר מלוי ברגל ושמא כשיבא המועד יארע לו אונס ונמצא מאחר נדרו: **מדאורייתא נמי.** סבירא ליה לאסור דכי כתיב לה' דומיא דוחגותם קאמר עולות הדומות לחגיגה שזמן קבוע ברגל כמותה: **דהא שתי הלחם.** דעצרת דחובת היום הן ואינן ראויין לבא קודם לכן דלגזור בהו שמא ישהה הואיל ויכול לאפותן מערב י"ט אמור רבנן במסכת מנחות (דף צה:) דאין דוחין לא שבת כו' באפייתן דלאו דומיא דחגיגה הוא שזמן שחיטתה קבוע ברגל ואינו יכול להקדים ולאחר: **עבר ושחט מאי.** מהו שיזרוק את הדם: **על מנת להתיר בשר באכילה.** כלומר אם הבשר קיים שתהא זריקתו צורך י"ט שיאכל הבשר היום זורק ואם לאו אינו זורק: **על מנת להקטיר אימורין לערב.** אפילו אין כאן אלא לצורך הבשר קרבן להכשיר קרבן שאין יכול לזרוק בלילה והקטרת האימורין כשרה כל הלילה וימתין עד שתחשך ויקטירם: **לרבא לא זריק.** אף על גב דלאו מלאכה היא גזור בה משום שבות: **כבשי עצרת.** הבאים עם שתי הלחם כדכתיב בפרשת שור או כשב בעצרת ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים וגו' (ויקרא כג): **שלא לשמן.** שצריך לשחטן לשם שלמי צבור ושחטן לשם עולה: **לפני זמנן.** קודם עצרת והם הופרשו לשם כבשי עצרת: **הדם יזרק והבשר יאכל.** דקיימא לן [ע]כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים ליקרב ונאכלין אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה: **ואם היתה שבת לא יזרוק.** שהרי אסור לבשל ולצלות היום ולא יאכל מן הבשר: **ואם זרק.** ולא נמלך:

הורצה

מסורת הש"ס

א) וזה שלא שאל מה זו עולה עי' תוס' חגיגה ז: ד"ה מכילן, ב) תוספתא חגיגה פ"ב, ג) חגיגה ט. יז. ר"ה ד: יומא ג. מגילה ה., ד) ג"ז שם, ה) פסחים מו., ו) לעיל יט., ז) פסחים מז. לקמן כא: כח: מגילה ז:, ח) תוספתא חגיגה פ"ב, ט) חגיגה ז., י) לעיל יט. וש"נ, כ) מנחות ק: ע"ש, ל) מנחות ק., מ) נזיר כח: ע"ש מנחות מח. ע"ש, נ) בס"א: ויאכל, ס) ויקרא כג, ע) זבחים ב., פ) עי' תוס' פסחים דף מו: ד"ה מכילן, צ) שייך לקמן קודם ד"ה מאי, ק) יב"ש לאמרו ליה נדרים ונדבות יוכיחו שכירתך פתוחה וכירת רבך סתומה משמע אפילו דשלמים. מהרש"ת, ר) פסחים נט:.

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה נדרים וכו' במאי קא מיפלגי פרש"י דמר סבר ת"ק דאמר נדרים ונדבות יוכיחו נדרים ונדבות אין קריבין ומר סבר אבא שאול כנ"ל: (ב) ד"ה מאי וכו' להתיר הבשר באכילה דהוי צורך:

◆

מוסף רש"י

מי שלא חג ביום טוב ראשון של חג. שלא הביא חגיגתו ביום הראשון של חג (חגיגה ט.). **ויום טוב האחרון של חג.** חוגג שמיני עצרת, ואע"ג דרגל בפני עצמו הוא הוי תשלומין לראשון (שם). **לכם ולא לכותים.** אבל לגבוה שרי (פסחים מו:). **גזירה שמא ישהה.** קרבנות כל השנה שיהא נודר ונודב, ולא יקריבם עד הרגל ומגלה מכין וממתין מלאכתו עד המועד, ויעוד שמא יעבור בבל תאחר (מנחות ק.). **דהא שתי הלחם כו' וליכא למגזר שמא ישהה.** שהרי אין יכול להקריבם אלא בו ביום (שם). **בין לפני זמנן.** קודם עצרת, **בין לאחר זמנן.** לאחר עצרת (מנחות מח.). **הדם יזרק.** שלא לשמן (שם ונזיר כח.). **והבשר יאכל.** ואף על פי שהכבשים עצמן מותרין, דקיימא לן כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשירין אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה, ליתנהו הוא דמתאכלי כשלמים כעולות, אבל לשם כיון דכבשים אין שמן עליהן דהא לא עלו לשם חובה אלא לשם שלמי נדבה עליהן מי יתירני (פסחים יג.). **ואם היתה שבת.** אשלא לשמן קאי יעצרת ושבת היא (מנחות מח.) שהלה עצרת בשבת ונימנה שבת לדחות אבל לשמן ועשה זה ושנה כשלא לשמן (יבמות צ:). **לא יזרוק.** דכיון דלאידחי מקרבן ליצור תו לא דחי שבת (מנחות מח.) לפי שאין הבשר נאכל בשבת שאין צליית קדשים דוחה את השבת (נזיר כח:).